

[Hamburg ve Çevresi Türk Toplumu Derneği] Türkische Gemeinde Hamburg und Umgebung e. V. 'nın eski yöneticisiyle yapılan röportaj (TGH)

Projekt Dimensionen: Bize zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz. Hamburg ve Çevresi Türk Toplumu Derneği'ni ve kendinizi bize kısaca tanıtır mısınız?

TGH'nın eski yöneticisi: Hamburg Türk Toplumu (TGH) başlıca Türk kökenli olmak üzere aşağı yukarı yirmi göçmen inisiyatif ve organizasyondan oluşan bir çatı örgüt. Bunların arasında Beşiktaş İstanbul ve Fenerbahçe İstanbul'un taraftar kulüpleri, Türk Ebeveynleri Birliği ve Türk Öğretmenler Derneği bulunmakta. Meslek gurubları, örneğin mimarlar, ve Atatürk Derneği, hatta Hamburg Türk Korosu yer almakta. TGH temel olarak laik ve çoğulcu bir dernek ve daha çok sol liberal ve seküler görüşe sahip. TGH entegrasyon projelerine destek vermekte. TGH için göçmenlerin, özellikle bayan göçmenlerin, entegrasyonu ve topluma katılımı çok önemli. Mesela destek verdiğimiz projelerden birisi, daha hiç çalışmamış veya çok az çalışmış bayanların iş hayatına atılmalarını kolaylaştırmayı hedefliyordu. Geniş çapta dil kursları ve projeler sunuluyordu. Bunların arasında „Ich bin Hamburger“ başlıklı Alman vatandaşlığına geçiş prosedürünü kolaylaştırmayı ve hızlandırmayı amaçlayan önemli bir proje yer almaktaydı. Bunu gerçekleştirmek için Alman vatandaşlığına sahip olmak isteyen şahıslara gerekli işlemlerde yardımcı olmak üzere resmi dairelerde kılavuzluk yapan kişiler ve bunun yanı sıra vatandaşlığa geçiş yapacak olan şahısların ana dilini konuşan kişiler görevlendirildi. Türkçe, Kürtçe, İspanyolca, Arapça, Afganca ve Farsça konuşan kılavuzlarımız vardı. Bunlar bizim en önemli üç projemizdi.

Yani TGH hem bir çatı dernek, hem de Hamburg'da göçün başarıyla gerçekleşmesi için faaliyet gösteren bir proje destekçisidir. Aslında TGH Hamburg'daki en büyük göçmen derneklerinden biridir diyebiliriz.

PD: NSU cinayetleri TGH'de konu edildi mi?

TGH: Tabii ki. Vaktiyle çeşitli basın açıklamalarıyla kamuoyunu bilgilendirmeye çalıştık ve dernek içerisinde olsun dışa yönelik olsun tekrar tekrar ele aldık konuyu. Hamburg-Bahrenfeld'de bulunan bir sokağa 2001'de NSU tarafından öldürülen Süleyman Taşköprü'nün isminin konmasına destek çıktık, şimdi Taşköprü-Straße olarak anılıyor. O yaz yapılan isim değiştirme merasimine Hamburg-Altona bölge temsilcileri ve TGH üyeleri de katıldı. O sokak maalesef çok göz önünde bulunan merkezî bir sokak değil. Sanayi bölgesinde bulunan bir yan sokak. Ama sonuçta bu sembolik bir eylem.

PD: Süleyman Taşköprü'nün ailesi ve akrabaları da orada mıydı ?

TGH: Evet, oradaydı.

PD: Merasimde Taşköprü ailesi kendini nasıl hissetti?

TGH: Törende yüzü aşkın insan vardı ... Maalesef o gün Taşköprü ailesiyle konuşamadım.

PD: NSU kendisini deşifre etmeden önce hep söz konusu cinayetler döner-cinayetleri olarak anılıyordu, cinayetlerin arkasında Türk mafyasının olduğu tahmin ediliyordu, „Bosporus“ adı altında özel bir komisyon kuruldu ve buna benzer olaylar yaşandı. Hamburg'da sizin yaşadığınız çevrede olayın medyada yansıtılış biçimi şüphe uyandırmıyor muydu? Olayın başından beri şüphe duyanlar var mıydı?

TGH: Bunu bilemiyorum, çünkü o dönemde TGH'nin yöneticisi değildim. Ama söyleyebileceğim şu ki, TGH 1986 yılında Türk asıllı bir vatandaşın ırkçı bir cinayete kurban gitmesi üzerine kuruldu ve başından beri hedefi yabancı düşmanlığına ve ırkçılığa kararlı bir şekilde cephe almak. Bu yüzden TGH bu konuya karşı çok duyarlı ve basında sık sık bu konuyu ele aldı.

İrkçılığın ve ırkçı şiddetin unutturulmayacak şekilde konu edildiği Solingen ve Mölln yıldönümleri bizim için her zaman çok büyük bir önem taşımıştır. Bazı üyelerin erkenden „döner cinayeti teorisine“ karşı kuşku duymuş olabileceğine dair belirtiler var. Ama bu sadece spekülasyon. Kesin olarak söyleyebileceğim, TGH üyelerinin sonraları Alman emniyet ve güvenlik kurumlarının çalışma şeklini çok ağır biçimde eleştirdikleri. TGH'nin ve Almanya Türk Toplumu'nun (Türkische Gemeinde Deutschland TGD) başlıca talep ettikleri, Anayasayı Koruma Kurumu'nun feshedilmesiydi. Çok net bir tavır! Ve Almanya Federal Meclisi'nin NSU araştırma komisyonunun bulunduğu tavsiyelerin uygulanması talep edildi. Bunlar TGH ve TGD tarafından kamuoyunda tekrar tekrar verilen net mesajlardı – özellikle Federal düzeyde, yani TGD tarafından.

PD: Kamuoyunu da bilgilendirerek sunduğunuz taleplere karşılık ilgili makamlardan cevap geldi mi?

TGH: Bildiğim kadarıyla gelmedi ...

PD: Projemizin başında ayrıntılı bir medya analizi yaptık. Analiz Türk dilinde ve Alman dilinde yayınlanan yazılı basını kapsıyordu. Dikkatimizi çeken, Alman medyasında, özellikle NSU'nun kendisini deşifre etmesinden hemen sonra, bu tür cinayetlerin nasıl farkedilmeden işlendiğinin sorgulanması ve buna bağlı büyük bir şaşkınlığın hakim olmasıydı. Türk yazılı medyası ise

genelde NSU cinayetlerini sizin de değindiğiniz Solingen ve Mölln'deki kundaklamalar gibi ırkçı motiflerle işlenmiş başka suçlar gurubuna dahil edip bir devamlılık görüyordu. Sizin de demin değindiğiniz gibi. Algılamadaki farkın sebebi ne sizce?

TGH: Evet, sebep apaçık ortada. Daha önce bahsettiğim gibi, TGH ırkçı bir cinayetin ardından kuruldu. Ve TGH için kurumlardaki ve kurumsal alandaki ırkçılık son derece önemli bir konu. TGH'nin de katıldığı Solingen'deki yıldönümü etkinliklerinde konuşulan konuların arasında 'devlet kurumlarında ve devlet dairelerindeki ırkçılık' konusu da vardı.

Emniyette olsun, Anayasayı Koruma Kurumu ve Ofisleri'nde olsun ... TGH'liler ve TGD'liler bu konuda çok hassas ve duyarlılar. Özellikle de konu günlük hayatta ırkçılık olunca. Yakın zamanda muhtemelen çeşitli kooperasyon ortaklarıyla birlikte bu konuyla ilgili bir proje hayata geçireceğiz. Hamburg'da ırkçılık konusu ile ilgilenen bazı kuruluş ve guruplar var: Yabancı düşmanlığı ve ırkçı saldırıların mağdurları için danışmanlık bürosu, ayrımcılıkla mücadele danışmanlıkları ve benzeri kuruluşlar. Yani: TGH kendi tecrüberlerinden ve yaşadıklarından yola çıkarak Almanya'da ırkçılıkla her gün karşılaşıldığının bilincinde. Bir devamlılık algılıyoruz. Bu emniyet ve güvenlik kurumları için de geçerli.

PD: Emniyet ve güvenlik kurumları dediniz: Az önce TGH ve TGD'nin birlikte Anayasayı Koruma Kurumu ve Ofisleri'nin kaldırılmasını ya da mevcut şeklinin değiştirilmesini talep ettiğinden söz ettiniz.

TGH: Evet! Bu en azından TGD'nin o zamanki başkanı Kenan Polat'ın talebiydi.

PD: Bu birçok kişi ve gurup tarafından dile getirilmiş ve de hala dile getirilen bir talep. Talepler çeşit çeşit: Ya köklü bir reform, ya yepyeni bir kurumun şekillendirildiği bir dönüm noktası, veya Anayasa Koruma Kurumu'nun tamamen kaldırılması talep ediliyor. Fakat gerçekler, kararlaştırılan değişikliklerin bu talepleri hiç bir şekilde karşılamadığı ve yansıtmadığını gösteriyor. On cinayet vakası ve onca kişinin yaralandığı bombalı saldırılar, ve bunların Anayasa Koruma Kurumu ve Ofisleri'yle ve onlarla irtibatta olan muhbir/haber elemanlarıyla (V-Leute) bağlantılı olması, imha edilen belgeler ... ve bütün bunlardan sonra kararlaştırılan değişikliklerin ve çıkarılan sonuçların kayda değer olmaması: Bütün bunlar Hamburg'daki Türk cemiyetinin ve Türk göçmen geçmişi olan insanların tutumlarını nasıl etkiliyor?

TGH: TGH adına şunu söyleyebilirim: devlet kurumları ve daireleriyle aslında hep güven duyarak çalıştık. Bizi finanse eden kurumlardan bahsediyorum tabii ki, İş ve Sosyal Kurumu (Arbeits- und Sozialbehörde; Behörde für Arbeit, Soziales, Familie und Integration Hamburg) olsun, İç İşleri Kurumu (Innenbehörde; Behörde für Inneres und Sport Hamburg) olsun. Vatandaşlığa geçiş projesiyle TGH kamusal kurumların takdirini kazandı. Yıllarca güvene dayanan ve birbirimizin eşit seviyede konumlandığı bir işbirliği sürdürdük. TGH yöneticisi makamının kurumlar tarafından süresiz finanse edilmesi çok pozitif bir jest. Bu tip makamların proje bazında sınırlı bir zaman için desteklenmesi yerine TGH'daki gibi strüktürel/yapısal bir destek şeklinde makamın süresiz finanse edilmesi oldukça nadirdir. Bu yüzden TGH'nin eleştirileri Hamburg'daki kurumlara değil, federal düzeyde çalışan kurumlara yönelikti. Ayrıca günlük işler bizi tabii ki çok meşgul ediyor. En başta projelerin finanse edilmesini garanti altına almak önemliydi,

ve bu konuda başarılı olduk – kurumlarla işbirliği yaparak. Eleştirmeye eleştirmemiz lazım elbette, ama projelerin finansmanını da göz önünde bulundurmamız gerek. Eleştirilerimizi manasızca kavgacı bir şekilde ifade ederek, planladığımız anlamlı ve faydalı projelerimizi tehlikeye atmamız gerek. Ayrıca Türk cemiyetinde de etkilerini arttırmaya çalışan kökten dinci akımlar var. Bu ve Erdogan'ın Türkiye'de izlediği politikaya eleştirici yaklaşım TGH'de önemli konular oluşturdu ve enerjimizi bu konulara yönlendirmek durumunda kaldık, çünkü TGH kendini şartsız kayıtsız laik bir dernek olarak görüyor. Ama sorunuza geri dönelim: Tabii ki NSU cinayetlerinin ortaya çıkmasıyla oluşan tablonun gerektirdiği değişimlerin yapılmaması bizleri hayal kırıklığına uğrattı.

PD: NSU ve NSU ile bağlantılı olaylar sadece Türk kökenli toplumda mı konu edildi, yoksa çoğunluk toplumun algısında da bir değişime yol açtı mı? Sizin gözlemlerinizi ne? Hamburg'da ırkçılık konusuna karşı ilgi ve hassasiyet sizce arttı mı, yoksa TGH bu konuyla kendini yalnız bırakılmış mı hissetti?

TGH: Hamburg'da da her eyalette olduğu gibi başka aktörler de var, örneğin benim de birlikte çalıştığım ve TGH'nin de üyesi olduğu Aşırı Sağa Karşı Danışma Ağı. Danışma ağının bütün üye dernekleri gelişmeleri tabii ki konu etti. Ayrımcılıkla mücadele, mağdurların korunması ... Vaktiyle şehir devleti Hamburg'un konuyla ilgili bir eyalet programı vardı. Bana göre iyi tasarlanmış faydalı bir programdı, çünkü hedefi, içeriklerin tepeden inme belirlenip sunulması değil, vatandaşlar da dahil edilerek içeriklerin sivil toplum tarafından belirlenip geliştirilmesiydi. Bu bağlamda tabii ki maddî imkanların rolü de büyüktü. Bu sebepten dolayı, sivil toplumun da baskı uyguladığı ihtimali kuvvetli bence. Çünkü gerekli paranın temin edilmesi için belli bir baskı lazım. Ayrıca „Rote Flora“nın

tahliyesi vesilesiyle de baskı uygulanmıştı, çünkü binanın tahliyesine karşı düzenlenen protesto gösterilerinde de tekrar tekrar mültecilerin sorunları konu edildi. Orada protesto eden sadece antifaşist görüşlü küçük bir topluluk da olsa, büyük bir kitleyi seferber etme potansiyeline sahip olduğu için konuyu kamuoyuna taşımayı başardı. Benim tahminim – bunu ıspatlayamam ama – Hamburg’da bu konuyla ilgili projelerin hayata geçirilmesi için bir hayli baskı uygulanmış olması. Ve bunun için ırkçılık teması Hamburg’un geniş toplum kesiminde büyük sıklıkla konu edilmiş olması gerek diye düşünüyorum.

PD: Peki Hamburg’daki aşırı sağ ile durum nasıldı? Hiç tehdit aldınız mı?

TGH: Bize karşı militan gösteriler ve benzeri yapılmadı. Ancak tehdit, hakaret ve küfür içeren, halkı kışkırtıcı ırkçı içerikli mektuplar gönderiliyordu. Bu tip mektuplar her hafta gelirdi. Ayrıca mektuplarda islamistlerle işbirliği yapmakla suçlanıyorduk, ve islamistlerle işbirliği yaptığımız halde utanmadan ırkçılığı ve sağcılığı eleştirdiğimiz deniyordu. Ama ırkçı saldırılarla veya duvarlarda yazılarla karşılaşmadık. Hamburg’daki sağcı alem fazla büyük değil zaten. Bir iki sorunlu semt var, biri Bergedorf, öbürü Harburg. Hamburg çevresindeki bölgelere gittiğiniz zaman durum başka tabii. Ama Hamburg’un kendisi bu konuda olumlu gelişmekte bence.

PD: Hamburg’da kendini islamist olarak tanımlayan müslümanların ki onlar da monolit bir blok oluşturmuyorlar – oranı Almanya’nın diğer bölgelerinde olduğu gibi son derece az olmalı. Buna rağmen her şey bir tutuluyor: Türk eşittir müslüman eşittir islamist eşittir İŞİD eşittir terörist. Bu sizce niye böyle?

TGH: Dünya gittikçe karmaşıklaşıyor ve sorunlar komplike. Bu durumda birçok insan basit bir dünya görüşüne gereksinim duyuyor, yani karmaşık olan dünyayı daha kolayca anlaşılır kılmak amacıyla dünyayı basit bir olguya indirgeyen bir dünya görüşüne gereksinim duyuyor. Basit bir dünya görüşü basit düşman imgelerin üzerine kuruludur. Bu sözde düşman özellikle eskiden ama maalesef günümüzde de Yahudiler olmakta, ve şu anda gittikçe artarak yoğun bir şekilde müslümanlar da düşman olarak görülüyor. Tamamen basite indirgenmiş bir dünya görüşü. Bu dünya görüşüne olan eğilim sadece uzun süreli işsizliğe maruz kalıp sosyal güvenliği olmadığı için yoksulluk içinde yaşayan ve buna bağlı az kariyer yapma perspektifi bulunan toplum kesimine özgü değil, hayır, özellikle sosyal statüsünü kaybetmekten ve hayat standardında düşüş olmasından korkan ve buna bağlı bir günah keçisine gerek duyan ortadirekte de bu dünya görüşü oldukça yaygın.

PD: Biraz önce değindiniz: Aşırı sağcılardan oluşan alemin yanı sıra, toplumun ortadirek kesiminde de ırkçı ve buna benzer tutumların, yani belli insan gruplarına düşmanlık gütmek gibisi tutumların var olduğu ortada, mesela şu anda PEGIDA diye anılan gurubun sansasyon yaratan yürüyüşleri gibi. Size dilek listenizi sorsam: Bu tutuma karşı koymak için toplumda nelerin değişmesi lazım?

TGH: İlk dileğim şu olurdu: Özellikle Hartz-IV uygulamasıyla daha da yayılan bir sorun olan toplumdaki dayanışma duygusunun zayıflamasının durdurulması. Neoliberal politikalarından ileri gelen toplumsal dayanışmanın zayıflamasına karşı gelmek lazım. İkinci dileğim, demokratik tutumdan ibaret olmayan ortadirek sayılan toplum kesiminin üyelerinde hakim olan, mevcut sosyal statüyü kaybetme ve hayat standardında düşüş yaşama ve benzeri korkuların

ortadan kaldırılması. Ama maalesef dileklerimin tersi gerçekleşiyor şu anda. Neoliberal politikadan dolayı bu korkular daha da artıyor. Ve bu korkuları kuruntu sayamayız ki, çünkü reel sebepleri var. Ortadirek yükseleceği yere hep düşüşte. Bence temel sebep şu: İnsanların toplum içerisindeki statü ve hayat standartlarını muhafaza edememekten korkmaları ve bunun neticesinde „yabancı“ varsaydıkları herkese ve herşeye karşı – kısmen agresif denecek derecede – direnerek tepki göstermeleri. Toplumsal bir dayanışmanın hakim olması lazım. Özellikle mültecilere karşı. O zaman ortadirek bu kadar yozlaşmaz, daha düşünceli ve empatik olur. Öyle bir ortadirek belki de daha ilerici vatandaş hakları bile talep eder duruma gelir ve aşağılayıcı, itici ve agresif tepkilerde bulunmaz. Bu benim dilek listem.

PD: Çok teşekkür ederiz. Proje Boyut'un başarısı için yardımcı olacak ve tavsiye edebileceğiniz bir şey var mı?

TGH: Önemli olan olaylara mağdurların gözüyle bakmak ve onları ciddiye almak. Ve ayrıca önemli olan, insan düşmanlığının potansiyelinin sadece aşırı ‚kenarlara‘, yani aşırı sağ ve aşırı sağcılara bağlı olarak görülmemesi ve özellikle ortadirek toplum kesiminde de bu potansiyelin saklı olduğunun kabul edilmesi. Tarih de bunu gösteriyor. Toplumun fakir ve zor şartlarda yaşayan kesimi değildi NSDAP¹'ye oy veren, aksine orta tabakaydı demokrasiyi ortadan kaldıran. İşte odaklanılması gereken nokta bu.

¹ Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi.